

Alakogukonna Seadus

Baltia = merre kubbermangudele

Ria =, Tassinna = ja Kura = mase.

Selle seaduse original-kirja peale on Suur Keisri Herrra omma käega kirjutanud: „Tulles nõnda korda jata!“
Peterburis, 19mal Käuindla-kuu p. aastal 1866.

Maakogukonna Seadus

Baltia-merre kubbermangudele: Ria-, Tallinna- ja Kura-male.

Esfimenne peatük.

Maakogukondade seadmisest.

§ 1.

Maakogukonnaks nimetakse se rahwa hult, mis ühe määratud ma-krundi peal ellab; mis Rigi-wallitsusse kinnitamisse läbbi suremaks koguks ühendatud on; ja kellele käsu-seadus wastastikud õigusfed annud ja peale pannud, mis nende kohhus täita.

Maakogukonna liikmed on need inimesfed, kes sellesamma mõisa, kiriku mõisa ehk pri mõisa (Widme) järrel on ja kes seal rewisiooni kirjades ja ümberkirjotamisse lehtedes üles-pandud on; nõndasammoti ka need inimesfed, kes omma endise seisusse õigustega tükis maakogukonna hulka on üleswõetud.

Lisfa. Inimesfed, kes weel ei olle kogukonna hulka wastu wõetud, jäwad ommeiti isseenesest sealt kogukonna liikmeks, kelle jäust nemmad endile tallu-kohte pärriseks ostawad ehk rendiwad ja nemmad sawad siis üht-lasse kõik õigusfed kätte ja wõttawad enneste peale, kõik kohtut täita, mis sessinnatfes seaduses kinnitud on.

§ 2.

Need maakogukonnad, kelle liikmete arru ei olle üle 200 hinge (§ 1) sawad Üllewataja-kohtude (§ 32) juhhatamist möda teiste kogukondadega siis ühte seatud, kui nemmad isseeskis ei wõi wõlli-mehhi ja muid kogukonna ammetmehhi wallida, sest et neil ennestel ei olle küllalt mehhi, kes sünnitsid kogukonna ammet-mehhiks, egga neid kes ammet-mehhi wõiksid wallida, ehk et neil ey olle jõndu, kogukonna wallitsust ülespidada. Kui kogukondasi nõnda on ühte seatud, annab Üllewataja-kohhus sedda kubbernerile ja

Kameralthow-kohtule tarwiliku seadmisste pärrast teada. Agga iggaühhel teistega ühte seatud kogukonnal, kui ta sest ühte seadmisest arwab kahju sama, on õigus ja üks aasta aega, kubberneri ette sellepärrast kaebdust wia, kes tallu-rahwa-asjade kommissiioni hõleks annab, sedda asja järrel kulata ja wimist otjust tehha.

Lisfa 1. Et maakogukonnad, olgu nemmad ni sured kui tahhes, omma enneste leppimisse järrel ja Üllewataja-kohtu (§ 32) kinnitust möda ühte heidawad, on allati lubbatud.

Lisfa 2. Reale seddasinnast kogukondade ühte seadmist, mis siin § 2 nimmetati, on lubba, et mitmed nabri kogukonnad, ilma et neid täieste ühte seatakse, omma tahtmissega ja Üllewataja-kohtu (§ 32) kinnitamist möda ennestele ühe ainsa ühendatud kogukonna-kohtu asjutawad, ehk kus sedda jubba on, eddespidi ka ülespeawad. Siis määrab Üllewataja-kohhus, mitu kohtumeest iggaüks kogukond selle ühe kogukonna-kohtu liikmeks peab wallima.

§ 3.

Kui maakogukondasi ühteseatakse, siis mõisapolitsei õigus ja kohhus, palju sedda kõfide ühteseatud kogukondade krundis on toimetada (wata § 37, kirjatahhed d. e ja f), jääb ühe ainsa ühteseatud mõisade wannema kätte, sedda kõik need mõisa-wannemad kokkuleppimist möda walliwad, ehk sedda Üllewataja-kohhus (§ 32) seks nimmetab, kui nende nõu selle jures kokku ei sünni. Agga se mõisawannem, kes ühteseatud kogukonnas mõisapolitsei toimetab, peab teiste kogukonna mõisade wannematele kõik kogukonna täie koggu ja wõllimeeste-koggu nõu-otfused teada andma (wata § 8, lissa 1 ja § 12 ja § 27), mis kogukonna tallitaja temmale ülesannab.

Teine peatük.

Roggukonna wallitsussest.

§ 4.

Roggukonda (ehk kogguwalda) wallitsewad:

1) Roggukonna täis koggu ja wollimeeste-koggu;

2) Roggukonna-tallitaja ja abbimehhed (eestseisjad);

3) Roggukonna-kohhus.

Lis sa. Roggukonna-tallitajal ja abbimeestel on lubba, sedda möda kuidas tarwitus näitab ja wollimehhed sedda kinnitawad, mõnne seestpiddise koggukonna üllewatamisse tarwis ammet-mehhi seada, nõnda kui: wälja-wahiti, haige-majade ja mu asfutuste üllemaid, politsei-sullasid ja muid teisi weel.

§ 5.

Roggukonna täis koggu ni hästi, kui wollimehhed tulleswad kofku koggukonna-majas ja sealgi peab koggukonna-kohhus omma kohtu-päwad. Kus selle tarwis parrajat tubba ei olle ehk mõisa-wannema polest seks täieste ja kindlaste ei anta, seal peab koggukond nisugust koggukonna-maja omma kulluga ehitama ja üllespiddama. Kui mõisa-wannema polest koggukonna-maja tarwis ehitus-platfi ei anta, siis on Ria-, Tallinna- ja Sare-maal koggukondadel nõndasammuti õigus orjusse-maast ehk tallu-numa-maast selle tarwis ma-krunti nõnda, nagu kõigeförgemalt kinnitud Ostse-komite otsus 4^{mal} Juli-kun p. aastal 1865 Ria-ma koggukondadele õigust andis, orjusse-maast koli-majade asfutamisest tükkisi ärrajäütada. Agga Kuramaal saab tarwilinne tubba mõisa-wannema poolt koggukonna-wallitsusse kätte juhhatatud. Tahhab seal mõisawannem sest lahti lüa, siis peab ta koggukonna-maja tarwis ehitus-platfi andma ja nõndasammuti ehitus-puud ni palju, kui kiwi-honele puwärgi jure tarbe puud ärrakullub. Isseenne-sest on teada, et mõisa-wannemal ka siis tarwis ei olle rohkemalt ehitus-puud anda, kui koggukond ei peaks ommale kiwi-honet tahtma ehitada.

Esimesse jäggu.

Roggukonna-seltsis nõupiddamised: Roggukonna täis koggu ja wollimeeste-koggu.

§ 6.

Täie koggu liikmed on esmalt: kõik selle koggukonna järrel täiealised ja omma käe

peale asfunud pärris-kohha piddajad ja need rentnikud, kellel nisugused kohhad käes, kust kohtu-maksust maksawad ja mis mõisniku ehk kronu, linnade ehk mõnnesugguste asfutuste pärralt on; teisels: mu koggukonna sadikud, sedda seatud aastade peale igga kümne täiealisse mehhe pealt üks sadik wallitakse. Reid walliwad täie koggu liikmeks ennest seast koggukonna mõisa-sullased, tallu-sullased ja ka need mehhed, kes koggukonnas omma käe peal agga ilma madeta ennast ellatawad, se on: ilma et neil koggukonnas omma pärrismaid ehk rentkohta olleks.

Lis sa. Need, kes nisuguse sü ehk eestitusse pärrast, mis nende omma ehk nende seisusse õigust ja au ärrakantab, kohtu-kulamisest ehk trahwi al on, ja need, kelle ülle koggukond kohtu-käsu järrel peab walwama ja wimaks need, kes koggukonna käest waeste abbi sawad, — ei tohi täie koggu nõupidamisest ossa wõtta. Nõndasammuti wõib koggukonna-kohhus neile meestele, kes ühhe aasta ajal polle täitnud, mis koggukonna liikme kohhus on, sedda trahwi mõista, et neil tükkis ajaks ei pea õigust ollema, täie koggu hulka tulla.

§ 7.

Roggukonna tallitaja on täie koggu nõupidamisest jures peawannemaks ja temma walwab, et seal kõik seadusse korra pärrast sünnib (§ 21). Täis koggu mõistab igga asja jures sedda möda otsust, kuidas kõik kofku tulnud liikmed ühhel melel arwawad, ehk kui arrud kofku ei leppi, nõnda kuidas surem liikmete ossa tahhab; ommeti on selle koggu otsused siis agga kindlad, kui tallitaja ja kõige wähhemast pool ossa neist seal jures on, kes üllepea täie koggu liikmete arrus seisawad.

§ 8.

Roggukonna täit koggu kutsub tallitaja üks-kord aastas kofku, et koggukonna ammet-mehhed, se on: et tallitaja, et abbimehhed (ehk eestseisjad) ja koggukonna-kohtu liikmed, — ja ka wollimehhed seal saaksid wallitud (§ 9). On selle aasta wahhe-ajal ammetmeeste wallimisse pärrast tarwis, täit koggu kutsuda, siis peab tallitaja iggakord selle tarwis Üllewataja-kohtu käest (§ 32) isseärranist lubba wäljatoma. Wimaks tulles sedda möda, kuidas Reiks-rati-kohtu kõigeförgemalt kinnitud, 1^{tel} Juni-kun p. aastal 1865 wäljaantud käst

öppetab, täis koggu kutsuda, kui selle ülle peab nõu petama, kas üht kurja elluga kogukonna-liget üllema wallitusse kätte tulleb wäljabeita.

Kogukonna-liikmed, kes siis kui tallitaja neid kutsunud, ei tulle täie koggusse, ilma et neil olleks tössist wabbandust, peawad 1 rubla trahwi maksma kogukonna waeste heaks.

Lissa 1. Kui täis koggu mõistnud, et üht kurja elluga kogukonna-liget üllema wallitusse kätte tulleb wäljabeita, siis tallitaja annab sedda mõisa-politseile teada.

Lissa 2. Se käst, — et täis koggu mitte muidu ei pea kokkukutsutud sama, kui agga kogukonna ammet-meeste ja wollimeeste wallimise, ehk ka sellepärast, et tahheta kurja elluga liikmid wäljabeita, — se käst ei putu mitte selle külge, kui ükslased kogukonna jäus-ligid kokku tullewad, nõnda kui: a) pärris-kohha piddajate liit, b) kohha-rentnikude liit, c) mõisa-sullaste liit, d) perremeeste-sullaste liit, e) nende liit, kes omma kae peal ilma madeta ellawad. Reed kogukonna ligid woiwad tallitaja lubbaga kokku tulla üksnes selle tarwis, et igga liit omma isse tarwituste ja kasude pärrast nõu peab; agga neid kõiki ühhel hobil kokko kutsuda, on kelatud.

§ 8.

Wollimeeste-koggu liikmed on: tallitaja ja täie koggu poolt wallitud wollimehed (§ 8). Kogukonna-abbimehed (eestseisjad) on liggi, kui wollimeeste koggu nõu peab, agga nemmad polle seal mitte otsust tegemas, waid agga nõu andmas. Mittu wollimeest tarwis lähhäb, sedda määratakse kogukonna-liikmete hulga järrel. On kogukonnas 200 kuni 500 liget (§ 1), siis üllewataja-kohhus (§ 32) nimmetab, kas wollimehhi peab 8 ehk 10 ehk 12 ollema; kogukondades, kus 501 kuni 1000 liget, on neid 14 meest; kus 1001 kuni 2000 liget, seal 16; kus 2001 kuni 3000 liget, seal 20; wimaks kogukondades, kus ennam kui 3000 liget, seal on neid 24 wollimeest.

Wollimeeste teine pool ośa peab pärrismade piddajate ja rentnikude listest, teine pool sullaste ja nende listil ollema, kes omma kae peal ilma madeta ellawad. Wollimeeste ammeti-aeg on kolm aastat, agga selle seadusfega, et igga aasta kolmas ośa neist torra pärrast wäljaastub ja seistsammast listil,

kust wäljaminnatad ollid, ned wollimehed nende asfemele wallitakse. Kes kõige esimesesed peawad wäljaastuma, selle ülle heidetakse liisku; neid, kes on wäljaastunud, sünnib ueste wallida.

Lissa 1. Kogukondades, kellel on kuni 200 hinge, sünnib, kui nemmad endile sowiwad isse kogukonna-wallitusse ja tunnistawad, et neil selle üllespidamisfeks küllalt jõndu on, 4 ehk 6 wollimeest seada.

Lissa 2. Kui wollimeeste summa-luggu ei anna jaggada kolme ühhe suruse jäusse, siis antakse tallu-rahwa asjade kommissiioni holetks, nimmetada, mittu wollimeest igga aasta ueste tulleb seada.

§ 10.

Wollimeeste-koggu kutsutakse kokku, seddamöda luida tarwis on, agga kõige wähhemast üks lord aastas. Kokku kutsub sedda ehk tallitaja ehk üllewataja kohhus (§ 32) agga ifka antakse sedda wollimeestele kõige wähhemast kolm päwa enne kokku tullemise aega teada.

§ 11.

Wollimeeste-koggu toimetada on:

a. Et ütteütöse töitide kogukonna tallupiddamise asjade pärrast nõu-otsust annab.

b. Et nõu-otsust teeb made pärrast, mis kogukonna pärris-omma ehk kogukonna käes on prutida.

c. Et nõu-otsust teeb kogukonna rahhade ja mu kogukonna warra pärrast, nõndasammuti ka kõikide asfutuste pärrast, mis kogukonna kulluga asfutati ja üllespetakse, kuhhu kolidki tullewad arwata. Kui wollimeeste koggu nende asfutuste pärrast nõu peab, siis peab tähhele pannema neid seadusfi, mis ehk nende ülle on tehtud, ja kus asfutamisepõhja kirjad ees on, sedda täitma, mis need käsfiwad.

d. Et nõu peab ja otsust teeb kogukonna sowimiste ja tarwituste pärrast.

e. Et kogukonna asjus laebamisfi ülleswõttab ja palwe-kirjad wälja sadab meeste läbbi, sedda selle tarwis wallib.

f. Et üllesarwab, palju kogukonna maksudest igga liikme jäuks langeb, ja et käsfi, mis wisi need maksud ajada; nõnda et, kui hingede järrel arwatakse, maksud töitide kogukonna liikmete (§ 1) peale ühhetasfa ärrajaggatakse.

g. Et määrab kogukonna ammet-meeste (§ 26) palka.

h. Et rehmungite arruandmist wasta wõtab foggukonna tallitaja ja abbimeeste käest, ja et nende peale tõstetud kaebamisi, mis politsei-asjadesse ei putu, läbbikatjub ja, mis tühjad kaebamised ei olle, üllewataja-kohtu (§ 32) ette annab.

i. Et nimmetab neid mehhi, kes kohtu ees foggukonna eest asju peawad tallitama, olgu siis, et wollimeeste-foggu sedda tallitust ei panne tallitaja ja abbimeeste peale.

k. Wimaks, et otsust teeb nende asjade polesi, kelle jure rigiseaduse eht tallurahwaseaduste eht issearraliste kronu-käskude järrel, kõige foggukonna lubba eht nõu-otsust tarwis lähhäb.

§ 12.

Wollimeeste foggus teeb ülleüldse surema kofko tulnud liikmete ossa tahtmine otsust, ja kui mõlemad liikmete asjad ühhesürused on, agga teistel on teine nõu, siis pe. wannema nõu ja tahtmine teeb otsust. Agga nende asjade jures, mis § 11, b ja c tähtede al nimmetati, peab kõige wähhemast kaks kolmandiku kokku tulnud meeste hulgast otsuse poolt seisma, muudu se otsus polle lindel. Peawannemaks on wollimeeste foggus tallitaja (§ 21). Üllepea maksawad wollimeeste-foggu nõu-otsused siis agga seaduse ees, kui ses foggus foggukonna-tallitaja, eht nende asjade jures, mis § 21 nimmetakse, kõige wannem abbimees eht ka foggukonna-kohtu peawannem ja mitte wähhem, kui kaks kolmandiku wollimeestest nõu-piddamisse jures olund ja kui need otsused ussuguste asjade ülle on tehtud, mis wollimeeste foggu alla langewad. Neil otsusel, mis sellestinnatje juhhatamisse järrel wollimeeste-foggus on tehtud, on seaduse põhja ja nad sawad siis täidetud. Ommeti peab tallitaja neid seddamaid ja kõige hijemast kolme päwaga mõisa-politseile teada andma, kellel lubba on, kui neid arwab seaduste wastu eht foggukonnase kahjus eht mõisa-wannema õiguete ülle ollema, neid üllewataja-kohtu (§ 32) ette anda.

§ 13.

Kõit nõu-piddamisse otsused, mis foggukonna täis foggu eht wollimeeste-foggu tewad, tullawad ühte isse protokolli-nõõrramatisse kirja panna.

§ 14.

Tahhab kegi foggukonna täie foggu ja wol-

limeeste-foggu otsuste ülle kaebust tõsta, se peab sedda kahhe nädalaga üllewataja-kohtu (§ 32) ees teggema.

Teine jäggu.

Foggukonna tallitajast ja abbimeestest.

§ 15.

Agga mõisal ja igga kirriku mõisal ja primõisal (Widme) kus nõnda kui § 1 õppetab makoggutonda asjutatud on, peab foggukonnale üks tallitaja § 8 juhhatamist möda wallitud ollema. Temma abbiks wallib foggukonna täis foggu sedda möda, kuidu tarwis on ja kuidu üllewataja-kohtus arwab (§ 32), kuni nellii abbimeest (eestseisjat).

§ 16.

Tallitaja ammeti-wõimus foggukonna asjade polesi (§ 20) ullatab foggukonna frundi rajades kõit.de innimeeste peale, kes sellesamma foggukonna järrel on, kus tallitaja omma ammeti peale walliti. Se foggukonna frunt on: Ria-maal otjusse-ma, Tallinna- ja Sare-maal tallu-numa-ma, Kura-maal talluperre kohtad. Selle polesi, et tallitaja politsei-seadust peab hoidma, seisawad temma ammeti-wõimuse ja käsju al kõit pea-rahhamaksjad innimesed foggukonna frundi rajades ja pealegi need wäctenisustselt lahtiaastud eht mõnneks ajaks lahti lubbatud soldatid, kes seal ellamas on, ja nende perred.

Lisja 1. Kohtumõistmisse wõlli politsei-asjus seisab foggukonna kohtu käes ni laialt, kui seadus kunitab (§ 25).

Lisja 2. Nende innimeeste kohta, kes sellesamma foggukonna järrel on, seal mõisamade peal agga foggukonna frundist wäljas ellawad, ei sa enne nimmetud seaduste läbbi tallitaja politsei-wõimus mitte arrakelatud, agga temma ei pea sedda wõimust mõisa-made peal nimmetud innimeeste kohta mitte muudu wrukima, kui agga selgeste tundes, et wiwitussest kahju tullab eht kui mõisa-wannem tedda wälja kutsub.

§ 17.

Foggukonna politsei on tallitaja hõlets antud; abbimehed peawad temma käskud täitma. Agga kreis-politsei-kohtus wõib omma arru järrel foggukondasi sedda möda, kus pool nende frunt on, kui laialt se käib ja palju rahwast peal ellab, politsei-tallitusse polesi issearraliste politsei-jõggudesse arrajäntada ja need jänd tallitaja ja abbimeeste hõle alla anda, et igga-

ühhel omma jäggu on, ehk võib ka sedda seadust tehha, et politsei-wallitus nende wahhel korra pärrast ümberkäib. Olgu nüüd se ehk teine seadus tehtud, ifka tullab abimehhe kätte selle politsei-jäu sees, mis temma pole alla anti, täis tallitaja wõimus. Agga tallitajale ennesele jääb sellegi pärrast õigus ja kohhus, seal kõik asjad tarwitust möda jälle diendada, kus tuleb abimeeste käsud mitte täielikud egga õiged ollema.

§ 18.

Tallitajale ja abimeestele kokku antakse lubba, et nemmad, mõisa- ja kreis-politsei teades, seal mõisa-waldades, kus näitab tarwis ollema, igga 8 kuni 15 pärris-kohhapiddaja ehk rentnitu ülle ühhe nagu külla-kubja (ehk künnema-mehhe) wõiwad panna. Se küllakubjas (künnes-meese) peab teiste pärris-kohhapiddajate ehk rentnikude, nende sugguselisi, teenijate ja ka nende kohtade järrel watama, et rahhu ja auus ellu üllespetatse; ta peab tallitaja ja abimeeste ammeti-wahhet surema kohtudega tallitama ja ülleüldse nende käsud täitma. Käuaks ajaks külla-kubjad ammetisise jäwad, se jääb tallitajale abimeestega feltis arwata; ni palju agga peawad tähhele panema, et külla-kubjaste kohhus ei olle, ennam kui pool aastat sedda ammetit piddada.

§ 19.

Politsei-wallitusse asjus on tallitaja ja abimeeste kord ja kohhus:

a. Rigi-wallitusse käsud ja seadused kogu-konna-krundis kulutada, kreis-politsei-kohu ja üllewataja-kohu (§ 32) seadmissed täita ja selle ülle walwada, et kogu-konnas kohu-seadused ei sa wallega ärraseggatud egga tühjajad ja rahhurikkujad juttud tõstetud.

b. Kogu-konna krundis kõik tarwilist murret selle eest piddada: et arwatik seadusse kord saaks üllespetud ehk kus sedda rikuti, jälle saaks diendatud; et inimessed ja nende warra saaksid rahhul hoitud; et metsa-põlemissed ja metsa-wargused ei sünniks; et põlud ja heinamaad ei saaks härwitatud; agga kui seddasuggust asja juhtub, siis tallitaja ja abimehhed peawad kohhe läbbiwatama, palju kahju on tehtud.

c. Nende kohhus on, tullekahjude, we-nyputuste, külge hakkawa tõbbede, lojuste haigus-te ja mu arwaliku hädda-nuhtlusse jures kogu-konna krundis abbi sata, ja sedda ni kui kõik

muud isfarralikud juhtumissed mõisa-politseile teada anda.

d. Nende kohhus on, kui kogu-konna krundis kurja tehti, kohhe järrel kulata, süallusid kinni panna ja hoolt piddada, et kurja tõ jälgemärgid sawad hoitud, kuni läbbikulaja kohhus senna tulleb.

e. Nende kohhus on, neid inimessi tähhele panna, kelle ellu-wiis ei näita õige ollema, kõik hulkujad ja jookstikud soldatid kinni wõtta ja mõisa-politsei kätte anda, et se neid nõnda, kui siit sadik seadus olli, senna sadab, kust nemmad pärrit on.

f. Nende kohhus on, kogu-konna krundis wadata, et latadel, kõrtides, te-rahwa omajades ja trahterides, nisammuti ka podides ja mu muu-paikades õiged möedud ja kalumisse wihiid prugitakse ja et seal rahhu ja õige seadus üllespetakse. Nende kohhus on weel:

g. Hoolt kanda, et kogu-konnas rõuged panna ja et rõugesse pandud lapsed sawad üllestrijutatud nõõr-ramatusse, kelle alla üllewataja-kohhus (§ 32) omma pitseri panneb.

h. Tähhele panna, et kolid, haige-majad ja muud kogu-konna asutussed, kui neid kogu-konna kulluga üllespetakse, sawad ansa korra peal hoitud.

i. Kogu-konna hõleks antud teed, sillad, tammid, pramid ja muud arwalikud ehitussed tähhele panna, et nemmad terwed ja head seisawad.

k. Järrel wadata, et ma-kruntide ja tallu-rent kohtade rajad ja raja-märgid paigal petakse.

l. Hoolt piddada, et rewissioni kirjad õigel ajal sawad walmistatud ja kohtu kätte widud.

m. Mõisa-politseile siis, kui selle seadusse sees § 40 nimmetatud luggud kätte tullewad abbiks ja nõuiks olla.

§ 20.

Kogu-konna asjus tulleb tallitajal — temma ammeti-wõimust möda — toimetada:

a. Et temma kogu-konna täit kogu, jäuligid (wata § 8 liisa 2), ja wollimeeste kogu sadab kokku tullema ja jälle lahtuma ja et ta nõupiddamisse jures seadust ja õigust üllespeab.

b. Et temma wollimeeste koguule neid asju, mis kogu-konna kasuks ehk kahjaks on, nõu-piddamisse tarwis nimmetab.

c. Et ta wollimeeste koguus tehtud nõuotussed täidab ja neid mõisa-politseile teada annab (§ 12); weel

d. et ta nende asjade pärrast, kus wollimeeste koggu polest otsust tarwis ei olle, isse koggukonna eest kostab ja pallub.

e. Et ta koggukonna magaskite, koggukonna rahha-laegaste ja mu koggukonna warrandusse ülle nõnda wallitseb, kuida nende seadus sedda käsib.

f. Et ta Riia-, Tallinna- ja Sare-maal walwab, et orjusse-ma (eht tallu-numa-ma) üllepea ei sa wähhendatud ja et Riia- ja Sare-maal raud-warrandus terve seisab.

g. Et ta selle ülle wallitseb, kuida waeste ja haigete eest hoolet petakse, kes koggukonna armu sawad.

h. Et ta neid koggukonna liikmid, kes lais-kusse pärrast ennam ei jõua täita, mis nende kohhus on, sedda möda, kuida seadused juhatawad, töle sunnib.

i. Et ta selle ülle walwab, et koggufond köif, mis temma peale pandud, täieste teeb, ni kui sedda: et tefid sillutab, soldatid korteri wõttab, küdis käib ja muud sellesarnast.

k. Et ta (koggukonna nimme = juhha-ta ja s) köif koggukonna liikmete (§ 1) nimmed kirjas peab. Selle nimme-juhhataja järrel wallitakse ammet-mehhi ja aetakse koggukonna maksusi, ja koggukonna liikmed woiwad sedda igagal ajal, kui tahhawad, läbbiwadata.

l. Et ta nõnda, kui 9mal Juli-k. p. aastal 1863 kinnitud passi- ja ümberkirjutusse-seadus õppetab, passisi, tunnistus-tähtesi, wastu wõtmisse- ja wäljaminnemisse-seddelisi wäljaannab ja ümberkirjutamisse-lehti senna, kuhhu neid tarwis on, ärratoimetab. Wimaks

m. et ta kronu-maksude ajamisse ja rekrutiwõtmisse jures köif sedda toimetab, mis tänini seadust möda walla-politsei holets olli.

§ 21.

Koggukonna täies kogguis, jäu-likides ja wollimeeste-kogguis on tallitaja peawannemaks. Agga teine luggu on

1) kui tallitaja haigusse pärrast eht mu nisugguse asja pärrast, mis seadusse ees wabandusfets maksab, ei wõi senna nõupidamisega liggi tulla. Siis on kõige wannem abbimees seal peawannemaks. — Eht

2) kui wollimehed sellepärrast kokku tullewad, et tahhawad tallitaja ja abbimeeste käest arruandmist wastuwõtta — ja

3) kui wollimehed tahhawad neid kaebdusi järrelkulata, mis tallitaja ja abbimeeste peale

on tõstetud. Siis on (nende asjade jures, mis 2. ja 3. nimmetati) koggukonna kohtu-wannem sealgi peawannemaks.

§ 22.

Tallitajal on õigus, köifide innimeste käest, kes koggukonna krundis ellawad agga koggukonna liikmed ei olle, pärrida, et nemmad omma üllespidamisega-passi peawad ette näitama; nõndasammuti on temmal õigus, iggaüht, kes koggukonnas ellab, ennese ette kutsuda. Agga neid koggukonna liikmid, kes ellawad mõisa-made krundis, ei tohhi temma mitte muidu, kui mõisapolitsei läbbi (wata § 16 lisja 2) ette kutsuda.

§ 23.

Koggukonna abbimehed on tallitajale toeks ja abbits kõrwa antud. Temma wõib neile ennestele koggukonna wallitussest mõnda osa toimetada anda, nõnda kui magaski, waestemaja eht koggukonna rahha-laegast; agga ta siis weel peab temma isse nende asjade eest wastama. Neid asju, kelle jure koggukonna rahha saab kullutatud eht muud koggukonna warra müdud, ja neid tallitussi, kus koggukonna maksusi liikmete weale ärrajaggatasse, ei pea tallitaja mitte muidu, kui abbimeestega ühheskoos ja nõnda toimetama, et surem osa neist temmaga ühhes nõus on, eht kus agga kaks abbimeest on ollemas, nõnda et kõige wähhemast teine temma nõus on; kus weel tulleb tähele panna, kas eht peale selle ka surema kohtu lubba tarwis ei lähhä.

§ 24.

Tallitajal on õigus, neid innimesi, kes temma käsü al seisawad, kui nemmad politsei-seadusse käskusi ei tule eht wastu pannewad, omma arwamisse järrel kuni kahhels päwaks wangi panna eht neile kuni 1 rubla trahwi-rahha mõista. Need innimesi, kes nimmetud trahwi-rahha ei jõua maksta, wõib temma ühheks eht kahhels päwaks panna koggukonna-tööd teggema, ilma et sedda wimist trahwi neile saaks mõistatud, kes seadusse järrel nisugguse nuhtlusse alt on lahti peastatud. Kes arwab ilma süta trahwitud ollema, wõib selle ülle neis kohtudes, mis § 32 nimmetatakse, kaebdust tõsta ja tehku sedda kahhe nädalase ajaga.

Kolmas jägg.

Koggukonna kohtust.

§ 25.

Ni kano, kuni Baltiamerre-kubermangudes ued Justiits-kohtud seatakse, jääb koggukonna-

kohtu seisus ja wõimus endise põhja peale ni hästi waidlemata kohtu-asjade polest, kui ta tsiwil-waidlemiste, politsei-süde ja mu asjade polest, kus kohtu otsust sowitakse.

Koggu-konna kohhus wõttab asju, kelle külles politsei-süüd on, selletada: 1) kui se kaebab, kellele kahju tehti, ehk kui temma eest, et isse waja-ealinne on, temma wannemad ehk wõõrmündrid kohtusse kaebawad; 2) kui mõisa-politsei, kui tallitaja ehk abbimehhed kohtu otsust pärriwad; 3) kui need, kes kurja tö naggiad ollid, sedda ülles annawad. Selle peale kulab kohhus asja järrel ja mõistab omma otsust nõnda, kuidas trahw-politsei käsitud tallu-rahwa seadusses õppetawad; kohhus isse täidab siis ka, mis ta mõistnud.

Lisfa. Tallinna-ma kubermangus peawad sedda möda, kui siin numbri al ja enne § 2 lisfa 2 üllespandud on, koggu-konna-kohtud asfutatud sama. Kuni uus Justits-seadus ei olle tehtud, sawad koggu-konna-kohtu liikmed nõnda kokkuseatud, kuidas 13^{mal} Nowembri-kuu p. aastal 1860 kinnitatud Riia-ma Tallurahwa-seadus § 325, § 328 ja § 337 käsib. Tallurahwa-asjade komisjoni hõleks kindral-kubberneri juhhatamisse al jääb weel, kinnitada, kangele nende kohtude wõimus tsiwil-waidlemiste ja politsei-kohtumõistmisse jures peab ullatama.

Kolmas peatük.

Seadus, kuidas koggu-konna-ammetmehhi seatakse ja lahtilastakse; mis nende õigused on ja kuidas ammetist arru tewad.

Esimese jöggu.

Kuidas koggu-konna ammet-mehhi seatakse ja lahti lastakse.

§ 26.

Tallitaja ja abbimehhed sawad täiest koggu- (§ 8) wallitud; üllewataja kohhus (§ 32) nimmetab, mittu abbimeest tarwis lähhab. Magasti üllewatajat wallib wollimeeste koggu. Koggu-konna ammet-meeste kirjasid walmistada, nisammuti täies koggus, wollimeeste-kogus ja koggu-konna-kohtus protokollis walmistada, selle tarwis wallib wollimeeste-koggu koggu-konnale kirjutajat ehk palkab seks meest. Kus suremad koggu-konnad ja ka seal, kus mittu koggu-konda ühhe ainsa koggu-konna-kohtu al seisawad (§ 2 lisfa 2), seal wõib koggu-konna-kohhus ommale üllewataja-kohtu (§ 32) lubbaga isse kirjutajat wõtta.

Koggu-konna tallitaja, abbimehhed ja kirjutaja peawad koggu-konna käest palka sama.

Kui wollimeeste-koggu ühhe ku aja sees ei peaks koggu-konnale kirjutajat seadma, siis üllewataja kohhus panneb kirjutajat ammetisse ja kinnitab ka, palju ta palka peab sama. Kõik koggu-konna ammet-mehhed, ka kohtu-liikmed, sawad kolme aasta peale wallitud.

§ 27.

Jggaford, kui keddagi on ammeti peale wallitud, peab koggu-konna-tallitaja sedda mõisa-politseile teada andma ja üllewataja-kohtule (§ 32) andma kinnitada. Kinnitud koggu-konna ammet-mehhed peawad siis ammeti-wannet wanduma.

Ammet-meeste kinnitamine wõib siis agga ärrakelatud sada, kui wallimis-seadus ei sanud täieste petud ehk kui tuakse kinnitada mehhi, sedda seadus ei lubba ammetisse wallida (§ 28).

§ 28.

Koggu-konna ammetite peale ei sünni wallida neid, kes kohtu-mõistmisse läbbi nuhtlusse al olnud ehk kellele kohhus mõistnud, et nende sü kahhe wahhele jänuud; weel ei sünni wallida neid, kes kohtu-kulamisse al ehk muudu kohtu al on ehk kes mittu korda kurja elluwist pärrest politsei-nuhtlust sanud. Muudu sünnib kõik koggu-konna pärrest mehhi, kes täieste 25 aastat wannad ja ristiusku on, koggu-konna ammetite peale wallida. Agga koggu-konna-tallitaja, abbimehhed ja koggu-konna-kohtu peawannem peawad ikka pärrest-madepiddajate ehk rentnikude ligist wallitud sama.

Kes koggu-konna tallitajaks ja kes koggu-konna-kohtu peawannemaks on, ei tohhi selsamal ajal mitte kogguniste muud ammetit ennese peale wõtta. Kas muudu üks ja selsamma mees mittu teist ammetit korraga wõib piddada, se jääb koggu-konna hõleks arwata.

Lisfa. Riia-ma 13^{mal} Nowembri-kuu p. aastal 1860 kinnitatud tallu-rahwa seadusse § 326 jääb täieste seisma.

§ 29.

Üks mees, sedda koggu-konna täis koggu on wollimehheks ehk koggu-konna ammet-mehheks wallinud, wõib sest ammetist ehk wollimehhe-seisussest ennast peasta, kui temma wannus peale 60 aastat on, kui ta täit ammeti-aega jubba enne kord on teninud, kui temmal rasket haigust külles on, kui temma

waja-ealiste lastele wõõrmündriks on ja peab neile tallu-kohta üllespiddama ja on isegi kohha-rentnik eht pärris-made-piddaja, wimaks kui temma nisugguses seisuses eht sedda warki ennast ellatab, et ta ei wõi allati koggukonnas paigal olla.

Lisfa. Saab üks koggukonna-lige, kes koggukonna-ammetis täit ammeti-aega wäljateninud, jälle ammetisse wallitud, siis ta ei tohhi, kui jubba kolm aastat wahheaega olnud, ennast sest uest ammetist mitte peasta.

§ 30.

Kui koggukonna ammet-mehhed, nõnda ka wõllimehhed, omma ammetis pahha teinud eht sedda, mis nende kohhus on, mahhajätanud, ja kui nemmad ülleüldse süüd teinud eht ülle seadusse käinud, nõnda et kohtu alla langewad, siis wõib üllewataja-kohhus (§ 32) neile nende ammeti-tallitust tükkiks ajaks kelata ja neid kohtude kätte anda, et sawad nuhheldud eht ka üsna ammetist ärralükkatud. Nõndasammuti wõib üllewataja-kohhus koggukonna-kirjutaja pärrast, kui tedda selgeste tunneb ammeti tarwis kõlwatuma ollema, käsku anda, et ta saab lahtilastud.

Teine jöggu.

Koggukonna ammet-meeste õigus sed ja au-tähhed.

§ 31.

Koggukonna-tallitajal ja abbimeestel on rekrudi-lisu-wõtmisse polest needsammad õigused, mis koggukonna-kohtu liikmetele on antud. Neil on ka õigus, üht isse ammeti-tähte kanda, mis Baltia-merre kubbermangude kindral-kubberneer kinnitab. Wimaks sünnib neid ja ka wõllimehhi, kui nemmad kaks ammeti-aega truwiiste teninud, üllema tohtule nimmetada, et saaksid rind-rahhasid au-tähheks kanda. Ka koggukonna-kirjutaja, kui ta katsteistikümmend aastat truwiiste teninud, wõib seddasamma au-tähte sada.

Kolmas jöggu.

Kelle üllewatamisse al koggukonna ammet-mehhed seisawad ja kellele arru annawad.

§ 32.

Koggukonna-tallitaja ja abbimehhed on Ria-, Tallinna- ja Sare-maal koggukonna wallitusse-asjade polest kihhlokonna-kohtu ja Kura-maal kreis-kohtu üllewatamisse al. Kes tahhab koggukonna ammet-meeste seadmiste ülle kaebdust tõsta, peab sedda kahhe-näddalase aja

sees nimmetud kohtude ees teggema. Agga kes jälle rahhul ei olle sellega, mis need kohtud mõistnud, se wigu omma kaebamist sellesamma aja sees kubberneri ette. Se lubbatud aeg tulleb sest päwast arwata, millal kaebaja sedda otsust, mis tedda ajab kaebama, teada sai.

Lisfa 1. Politsei-asjade polest seisawad koggukonna-tallitaja ja abbimehhed kreis-politsei-kohtude üllewatamisse al.

Lisfa 2. Se sesfinaatses seaduses nimmetud üllewatamisse-kord ja kohhus pannakse Ria-, Tallinna- ja Sare-maal kihhlokonna-kohtude ja Kura-maal kreis-kohtude peale seks ajaks, kuni Baltia-merre kubbermangudes ned justits-kohtud sawad seatud.

§ 33.

Kihhlokonna-kohtud Ria- ja Tallinna- ja Sare-maal ja nisammuti kreis-kohtud Kura-maal katsuwad igga aasta koggukonna-wallitsust kõikides koggukondades, mis nende al on, läbbi.

§ 34.

Üllewataja kohhus (§ 32) wõib wähhemate ammeti-süde pärrast tallitajale, abbimeestele ja mu koggukonna ammet-meestele trahwiiks mõista: et sawad nomitud, kõwwaste sõideldud, eht et peawad kuni 5 rubla trahwi maksma, eht et neid kuni 7 päwa peale pannakse kinni. Raskema sü ja üllekohtu pärrast kelatakse neid ammetit tallitamast ja antakse neid seadust mäda sure kohtu alla (§ 30).

Neljäs peatük.

Mõisa-politseist.

§ 35.

Agga mõisa, kirriku-mõisa ja pri-mõisa (Widme) rajade sees jääb, sedda möda kuida sesinnane seadus juhhatab, mõisa-politseiammet ja wõimus mõisa-wannemale, kirriku-mõisa eht pri-mõisa-wallitsejale toimetada, agga kronu-mõisades selle mehhe eht selle kohtu holeks, tedda kronu-mõisade Domäni-wallitsus seks arwab. Agga siin tulleb mõisa-politseikohta mõisa-rajadest koggukonna frunt mahha arwata; se on: Kura-maal need tallu-kohhad, mis koggukonna liikmete käes on kas nende pärris-ommaks eht rendi peal; Ria-maal tallu-orjusse-ma ja Tallinna- ja Sare-maal tallunuma-ma. Koggukonna frundis seisab politsei-wallitsus tallitaja ja abbimeeste käes üheskoos (koggukonna-politseist, wata

§ 19), agga politsei-kohtu asjad langewad koggukonna-kohtu alla (wata § 25).

§ 36.

Mõisa-wannemal ja nõndasammuti ka kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitsejal on õigus, mõisa-politsei tallitust, sedda möda kui § 35 ja § 37 juhatawad, omma tahtmist möda teiste inimeste kätte anda; siis tulleb agga sedda tähele panna, et wibimata nisuggust seadmist peawad kihelkonna-kohtule ja Kura-maal kreis-kohtule andma kinnitada, agga kronu-mõisades sedda asja Domäni-wallitussele kinnitamiseks peawad üllesandma ja selle üle kihelkonna-kohtule ehk Kura-maal kreis-kohtule teadust wima. Mõisa-wannem, kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitseja peawad wastama selle eest, mis need politsei-abbilised tewad, kes nende asemel mõisa-politsei toimetawad; ommeti nende wastaminne ei kesta ni laugele, et nemmad kõik kahju peaksid tasuma, mis nende politsei-abbilised teistele üllekohtu läbbi teinud, kui nemmad isse sest teadmata ollid, mis need teggid; agga nende kohhus on selle eest seista, et isse neid trahwirahhasid wäljamaksawad, mis kohtu polest nende politsei-abbilistele mõistetakse, kui need isse omma käest ei jõua maksta; agga ka siis on mõisa-wannemal, kes politsei-abbilist wõttis, se õigus, omma kullu tasumist abbilisse käest taggaajada. On luggu nõnda, et mõisa-wannem, kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitseja mõistetakse mõisa-politsei ammetist lahti, ehk nõnda, et ta ei tahha mõisa-politsei tallitust isse piddada egga anna sedda ka enne nimmetud wiisil teise inimesse (politsei-abbilisse kätte, ehk wimats kui kronu-mõisades luggu nõnda on, et Domäni-wallitus ei te selget seadust, kes mõisa-politsei ammetit peab piddama, — siis jäwad need toimetamisfed, mis § 37, a., b., c. ja d. tähtede al nimmetatakse, üle kõige mõisa-ma krundi koggukonna tallitaja hõleks.

Lisfa. Kui mõisa-politsei antakse tallitaja hõleks, siis polle mõisa-wannemal mingisuggust wastamist tallitaja teggude eest; ka siis mitte, kui mõisa-wannem sedda ammetit omma sowimist möda ärra andis.

§ 37.

Mõisa-politsei kohhus ja õigus on se:

a. Temma peab rigi-wallitusse käsud ja seadusfed mõisa-krundi rajades kütutama.

b. Temma peab mõisa-krundis ja kui wilitussest on kahju arwata ehk kui tallitaja ei olle liggi, ka koggukonna krundis murret pidama, et arwalik seadusse-ford ja rahhu saab üllespetud ja pahhandusfed ärrakelatud; peab walwama, et latadel, kõrtsides ja trahterites kõik ausa wiisi pärrast on; peab hulkujaid ja kurjateggiaid finni wõtma, et seadust möda ma-politsei kätte saaksid widud; peab tullekahjude, we-uyputuste ja mu arwaliku hädannuhtlusse ajal kõik tarwilist nõu ja käsku andma ja ülleüldse sedda toimetama, mis igga ford politsei kohhus on.

c. Mõisa-politsei peab seal, kus laewad hukka lähhawad, politsei tallitust kätte wõtma otse nõnda, kuid kauplemisseseadusfes 1147ma tükki lissa õppetab (luggeda Seadusse-Swoddis XI ramatus).

d. Mõisa-politsei peab kõikide isseärarikku asjade üle, mis mõisa rajades juhtuwad sündima, ja nende asjade üle, mis kubbermangu Statistiku-komitele tarwis teada, kreis-politseile sõnumid andma. Koggukonna krundist annab tallitaja neid asju mõisa-politseile ülles.

e. Mõisa-politsei peab järrel-watama, et tallitaja ja abbimehhed kõik § 19 nimmetatud politsei-asjad ja nõndasammuti kõik § 20 i., l. ja m. tähtede al nimmetatud, rigi-kassusse putuwad asjad seadusse järrel diete toimetawad ja kui mõisa-politsei sealt näeb wigga ehk üllekohhut, siis peab, kuid asfi tarwitab, kas kreis-politseile ehk üllewataja-kohtule (§ 32) üllesandma, et süallune saaks karristatud. Nende seadmiste polest, mis koggukonna omma polest on antud (wata § 11 ja § 20, a., b., c., d., e., f., g., h. ja k.) ei olle mõisa-politseil koggukonna-wallitussefega mitte suremat teggemist, kui agga ni palju, kui § 8, lissa 1 ja § 12 § 27 ja fitu allamal f. ja g. tähtede al kinnitatud on.

f. Kui koggukond moistnud, et kahju-teggjad ehk kurja elluga liikmed peawad koggukonnast wäljajehdetud sama, siis mõisa-politsei wõib omma arwamist selle asja pärrast üllema kohtu ette wia ja saab seks laks nädalat aega.

g. Mõisa-politsei wõib koggukonna palwe peale ja temma nimmel palwe-kirjast ja muid kirjast kohtudesse anda, ilma et senna kõrwa isse lubbaandmist waja olleks.

§ 38.

Mõisa-politseil on peale selle weel õigus, iggauhhe inimesse käest, kes koggukonna lige

ei olle, agga mõisa-krundis ellab, pärrida et seatud passi peab ette näitama; ja ka se õigus, kõi innimesi ülleüldse, kes mõisa-krundis ellawad, ennese ette kutsuda. On need asjad toimetada, kus sellesinnatse seadusse läbbi mõisa-politseile üllewatamisse-õigus koggukonna wallitusse üle on antud, ja ka siis, kui mõisa-politseid need luggud ja isseärallitid juhtumissed tahhab järrelkulata, mis ta koggukonna krundist Statistiku-komitele peab teada andma, siis pärrib mõisa-politseid tallitaja käest teadust ja on mõisa-wannemal siis õigus, koggukonna tallitajat ja abbimehhi ennese ette kutsuda.

§ 39.

On mõisa-krundis kirjad tööd eht rasked süüd tehtud, siis peab mõisa-politseid süallusid, nagu ülleüldse seadus on, kreis-politseid kätte andma; agga kui legi wähhemat süüd teinud eht sõnnakulmata olnud, siis annab mõisa-politseid süallusid karristusse tarwis, kuidas ashi näitab, kas tallitaja hoiaks, kui temma ammeti-wõimus senna ullatab, eht koggukonna-kohtu eht ka kreis-politseid kohtu kätte. Kui tallitaja sedda, mis mõisa-politseid täie õigussega pärrib, tähhele ei panne, eht kui koggukonna-kohtus ei mõista õigust, — siis mõisa-politseid annab omma kaebamisist üllewataja kohtu (§ 32) ette.

§ 40.

Mõisa-politseid on õigus, koggukonna-politseid käest mitte ütsi sedda pärrida, et ta kõi tidele, kes mõisa-krundis ellawad, kermeste abbi ja kaitsemisist sadab, kui honid on põllema süüd, kui rõwimissed, wargussed, wäe kaupad sisse-tungimissed ja muud nisuggused asjad juhtuwad; waid mõisa-politseid wõib omma krundis ka hädada wasta abbi nõuda kõi sugguse willetsusse ajal, ni kui tullekahjude, metsa-põlle-misse, we-uyputusse, többele ja lojuste haiguste ajal. Kui seddasuggust asja sünnib, on koggukonna-politseid kohtus, wibimata aidata, ilma et weel otaks, kunnid appi kutsutakse.

§ 41.

Mõisa-politseid on omma isse pitser, mis kreis-politseid polest kinnitatakse, ja omma ammeti-kirjade jure ei olle temmal tarwis tempel-

paberid prüfida. Endiste seaduste järrel wõib ta allati omma ammeti-kirjad postiga sata. Need innimesed, kelle käes mõisa-politseid ammeti-wõimus seisab, on sels ajaks, kui se ammet neil on, ihhunuhklussest peastetud, kui nemmad muudu omma seisust möda selle al peaksid ollema.

§ 42.

Mõisa-politseid on üllemaal nimmetatud asjades, sedda möda, kuidas need asjad näitawad, kas nende üllewataja-kohtude alla, mis § 32 nimmetati, eht ka kreis-politseid alla seatud. Se wiinne wõib mõisa-politseile, kui se temma kästus ei täida, kuni 3 rubla trahwi-maksu peale panna. Kaebamisist mõisa-politseid üle, kui se teinud, mis ammeti polest lubba ei olle tehha, wialse kahhe näddala ajal kreis-politseid kohtu ette, kui need asjad politseisse putuwad; mu asjade pärrast tulleb neid kaebamisist Kura-maal kreis-kohtusse, agga Ria-, Tallinna- ja Sare-maal kihhelkonna kohtusse anda; need kohtud pannewad omma arwamissed senna kõrwa ja annawad asja kreis-kohtu hoiaks, et seal otsust mõistetakse. Kreis-kohtudel on õigus, süallusid sedda kahju, mis nad teinud, ärratasuma ja trahwi kuni 25 rublani maksma panna ja ka weel käskida, et nemmad tükkiks ajaks mõisa-politseid ei tohhi piddada. Nõndasammuti on ka kubberneril ja kindral-kubberneril õigus, mõisa-politseid ammetisist tükkiks ajaks lahti mõistata. Kas mõisa-politseid ammet süalluste käest ütsna tulleb ärrawõtta, sedda otsust mõistab Ria-maal se hoow-kohtu Departemang, mis tallurahwa asju toimetab, Tallinna-maal Landstoakohhus, Kura-maal Ober-Hoow-kohtus.

Wies peatük.

Sellesinnatse seadusse asfutamisest.

§ 43.

Needsinnatse seadmissed laiemalt ärraselle-tada, nende kõrwa juhhatajaid käskusi ülle-panna, ue seadusse korra iggal pool asfutada ja Baltia-merre-kubbermangudes endisid seadussid, mis ennam ühte ei sünni, ue seadusse wastu ümberwahhetada, — kõi sedda antakse Tallu-rahwa-asjade kommissionide hoiaks kindral-kubberneri juhhatamisse al.

Järeלטullev „**Suhhatu**s, kuidas Baltia-merre kubbermangude 19^{mal} Kiiindla-k. p. 1866 tehtud makoggukonna seadust tullev asfutada“ saab nimmetatud seadusse § 43 järrel selle läbbi kinnitatud ja 1^{se} selle aasta Oktobri-k. päwaga wõimussesse ja wäesse töstetud. Ria-linnas, 29^{mal} Juni-k. p. 1866.

Baltia-merre kubbermangude kindral-kubberneer:

Kindral-adjutant Krahw Baranoff.

Suhhatu

kuidas 19^{mal} Kiiindla-k. p. 1866 kõigekõrgemalt kinnitatud Baltia-merre kubbermangude makoggukonna-seadust tullev asfutada.

I.

Kuuda wallad sawad koggukonnaks ühte seatud.

§ 1.

Üllewatatajad kohtud (Ria- ja Tallinna-maal kihhelsonna-kohtud, Kura-maal kreis-kohtud) peawad kohhe pärrast selle aasta 1. Oktobri-k. päwa neis walla-koggudustes, kus wähhem on, kui 200 liget, mõisa-politseile käsku andma, et se walla-kohtu liikmed ja eestseisjad (Tallinna-maal walla tallitajat, temma abbi-mehhed ja eestseisjad) sadab kokku tulles ja nende käest otsust pärrib, kas neil nende wallas on küllalt mehhi, kes wõiwad teisi ammetisse wallida, ja neid, kes wõiwad wallitud sada, nenda et nende seast ni hästi wõllimeeste-koggu (wata makoggukonna-seadus § 9) wäljatulleks kui ka koggukonna ammet-mehhi (makoggukonna-seadus § 15, 25, 26) ja kas neil on sedda jõndu, koggukonna-wallitsust ülles piddada. Kui nemmad nende küsümiste peale wastawad: jah, siis mõisa-politseil annab sedda üllewatataja-kohtule teada.

§ 2.

Kui nemmad nende küsümiste peale (§ 1) kostawad, et neil polle küllalt mehhi egga jõndu ollemas, siis mõisa-politseil kutsub kõit walla-koggudust kokku (Ria-ma tallurahwa-seadus § 297; Kura-ma tallur.-sead. § 46; Gesti-ma ehk Tallinna-ma tallur.-sead. § 408, 415), ja se peab siis ütles ja nimmetama,

mis naabri-wallaga ta sowiks ühte koggukonda kokkuheita. Sedda otsust, mis antakse, sadab mõisa-politseil üllewatataja-kohtu kätte ja annab ühtlase laiemalt ülles neid asju, mis pärrast sedda nõnda sowitakse.

§ 3.

Siis katsub üllewatataja-kohhus mõllemad walla-koggudused, teist mis isse sowib ja teist, kelle külge sowitakse jada (§ 2) leppitamisse kombel ühhendada; ja kutsub selle tarwis mõllemalt poolt mõisa-politseil ja walla ammet-mehhed nõu piddama, agga on isse seal juhhatamas. Kui nende wahhel seal leppimine on korda sadetud ja sedda leppimist on protokollil kirja pandud, kui siis weel kumbki walla-koggudus kokku tulnud ja sedda, mis protokollis seisab, heaks kiitnud, siis teeb üllewatataja-kohhus selle leppitud ühhendamisse üle kohtu-otsust ja polle siis selle wastu ennam seadusse ees rakimist.

§ 4.

Kui leppitamine (§ 3) korda ei lähhä, siis üllewatataja-kohhus isse, ni kui kõigekõrgemalt kinnitud makoggukonna-seadus § 2 näitab, annab käsku, et wallad sawad koggukonnaks ühhendatud ja teeb ühtlase ka selgemat otsust, misjuggune nende wahhe peab ollema; ja teeb selle otsusse järrel.

Lisfa. Kui kohtu-käsku peale waldasi koggukonnaks ühte seatakse, siis üllewatataja-kohtul polle tarwis, nende waldade

(§ 2) omma sowimissed kulata, waid kobbhus isse mõistab omma arwamist möda, misugguse koggukonna kõrwa wähhemad wallad sawad seatud.

§ 5.

Olgu nüüd koggukonna-ühendaminne leypitud eht kästud (§ 3 ja 4), kui selle ülle agga kohtu-otsus on tehtud, siis peab üllewataja-kobbhus makoggukonna-seadusse § 2 järrel sedda kubbernerile ja kameranhow-kohtule üllesandma ja pärrast sedda ootama, kuni kubberneri käest ja kameranhow-kohtust waldade ühhendamisse pärrast tarwilissed seadmissed wäljatunud ja seddamöda täieste koggukond on ühte seatud; siis wast wõttab üllewataja-kobbhus kätte, uut koggukonna-wallitsust ühhendatud koggukonna-krundis (wata siin allamal § 9—20) ja ka mõisa-politsei ammetit nõnda kui makogguk.-seadus § 3 õppetab, asjutada.

Lisfa. Kui esimest korda koggukonna nimme-juhhatajat walmistatakse (§ 6—8) ja kui esimesed koggukonna-kognud tullewad ammet-mehhi wallima (§ 9—17), siis üllewataja-kobbhus nimmetab ühte seatud waldadest, Riia- ja Kura-maal walla-kohtu peawannemate hulgast ühhe, Tallinna-maal tallitajate hulgast ühhe, kes seal pea-mehhets peab ollema.

III.

Kuida koggukonna nimme-juhhatajat esimest korda tulleb walmistada.

§ 6.

Reis waldades, kedda teistega ühte ei seata, ni kui ülleüldse reis waldades, kellel on peale 200 liget, tulleb kohhe pärrast selle aasta 1. Oktobri-ē. päwa hakkata, uut koggukonna-seadust asjutama; ja selle asja hakkatus peab iggalpool se ollema, et walla- (koggukonna-) kobbhus ja eestseisjad (Tallinna-maal tallitaja, temma abbi-mehhed ja eestseisjad) koggukonna nimme-juhhatajat (makoggukonna-seadus § 20, täht k) walmistawad, kus nad selle muustri mis siin tagga otfas lissaks üllespandud on, holega peawad märeiks wõtma.

Kus waldasi koggukonnaks ühhendatakse (§ 5), seal tulleb seddamöda, kuida se ühhendaminne walmis jõunduud, wibimata ja sel-sammal kombel nimme-juhhatajat walmistama hakkata.

§ 7.

Selle jures, kui esimest korda nimme-juhhatajat walmistatakse ja ka siis, kui ue koggukonna-wallitsusse asjutamisses muud toimetamissed käsfil on, peab mõisa-politsei-pid-daja isse eht teine, kedda ta omma asfemele sadab (Riia-ma tallurahwa-seadus aastast 1860 § 16; Kura-ma tallur.-sead. § 254; Gesti-ma tallur.-sead. aastast 1856 § 661) seal liggi ollema; ta panneb seal tähhele, et makoggukonna-seadusse ja sellefinnatse juhhatusse käsjud sawad täieste petud, ja kirjutab kõikide nõu-otsuste, tunnistus-kirjade ja kohtu-kirjade alla, mis seal üllespannakse, ka omma nimme.

§ 8.

Uu koggukonna nimme-juhhataja walmis, siis peawad walla- (koggukonna-) kobbhus, eestseisjad (Tallinna-maal: tallitaja, temma abbi-mehhed ja eestseisjad) ja mõisa-politsei sedda, — kui nad tunnistust alla pannud, et on õige, — üllewataja-kohtu kätte saatma. Se kobbhus watab sedda läbbi, parrandab ka, kust wigga leiab, ja sadab sedda siis wibimata walla- (koggukonna-) wallitsusse kätte taggast, et ue wallitsusse tarwis hakkab mehhi wallima. Pärrast sedda, ni mittu korda kui koggukonna ammet-mehhi, wolli-mehhi, ja sadiduid ilma-madeta meeste likidest tulleb wallida, peab koggukonna-tallitaja iggakord nimme-juhhatajat läbbi watama, kas koggukonna-liikmete arruga ja nende ollemisfega ühte sünnib; ta pead sedda, mis teifeks läinud, ümberkirjutama, agga mis jure tulnud ka nimme juhhatajasse lissama; üllewataja-kobbhus peab igga aasta, kui koggukonna-wallitsust läbbikatjub (makogguk.-seadus § 33) isfearranis tähhele pannema, kas sedda on tehtud.

III.

Kuida sadikuid ilma-madeta meeste likidest, kuida wollimehhi ja koggukonna ammet-mehhi wallitakse.

§ 9.

Üllewataja-kobbhus määrab siis neile koggukondadele, kus wähhem kui 200 liget on, ja neile, kus 200 kuni 500 liget, mittu wollimeest neil tulleb wallida (makogguk.-sead. § 9 ja selle § lissfa); ja siis annab kobbhus kõikidele koggukondadele käsku, et ilma-madeta meeste

litidest, kes tallu-kohta piddajad ei olle, hatatakse sadikuid wallima. (makogguks. sead. § 6.)

§ 10.

Esimest korda wallitakse neid sadikuid nõnda, et ilma-madeta meeste ligid mõisa-politsei käsü peale ja walla- (koggukonna-) kohtu peawannema (Tallinna-maal tallitaja) juhhatamisse al kokko tulleswad ja igga kümne täie-ealisse liikme peale igga liit omma hulgast ühhe sadiku täie-koggu liikmeks walliwad. Kuida makoggukonna seadus § 6 ja § 8 lissas käsü, tulleswad need ligid üks hawal kokko, se on: mõisa-sul-lased issepäinis, perremeeeste sullased issepäinis ja weel need mehhed, kes omma täe peal el-lawad ilma et tallu-kohte peawad — kelle jure ka wabbadikkud arwatakse — jälle issepäinis.

§ 11.

Et nüüd neist litidest mitte üks ainus, kui sedda agga koggukonnas on, ei tohhi täiest kog-gust, mis ammet-mehhi wallib, lahti jada, sel-lepärrast peab, kui ühhelgi ei peaks kümne täie-ealist liget ollema, ommeti sest ligist üks sadik wallitud sama; agga kui ühhes ligis täie-ea-lissed liikmed kokku arwatakse ja on üle täie kümnete weel liikmid, kellest agga kümne ennam täis ei sa, siis nende üfskute kohta, mis peale kümne, kahhekümne eht mis peale suremaid kümnid on, ei sa ennam sadikut wallitud. Neid, kes sadikuts on wallitud, käsü walla-(koggukonna) kohtu peawannem (Tallinna-maal tallitaja) nimme-juhhatajasse ülesmärkida.

§ 12.

Kui esimeste kolme aasta pärrast ja selle-samma aja takka ifka jälle tarwis on, neid sadi-kuid, kes ilma-madeta meeste litidest tulleswad, ueste wallida, siis peab se ka üllewal nimme-tud korra järrel sündima ja täieste sedda möda, kuida makoggukonna seadus § 8 lissa 2 õppe-tab; agga koggukonna tallitaja annab siis omma poolt selle tarwis käsku ja on isse seal juh-hatamas.

§ 13.

Kui sadikud ilma-madeta meeste litidest on wallitud, peab wibimata esimenne täis koggu kokko kutsutud sama, tarwilissi koggukonna-wal-litussse mehhi wallima.

§ 14.

Sedda wallimisse-koggu kutsus mõisa-polit-sei koggukonna nimme-juhhataja järrel ja sedda

möda kokku, kuida makoggukonna-seadus § 6 selle koggule liikmid nimmetab. Mõisa-polit-sei üllewatamisse al on walla- (koggukonna-) kohtu peawannem (Tallinna-maal tallitaja) seal juhhatajaks. Kuspool ja millal kokku tullakse, sedda käsü mõisa-politsei, agga mis wisi tul-leb wallida, sedda ütleb üllewataja-kohtus.

Et agga mõnni tagga järrel ei hakkaks wal-limissest wigga ofsimä, sellepärrast peab mõisa-politsei seal tähhele pannema, et neil kes wal-liwad, selle üle et seks kõlbawad, ja neil, kedda wallitakse, selle üle et sünniwad wallida, selget tunnistust, ja ülleüldse, et igga asjal selget seadusse-põhja on.

§ 15.

Kõige selle üle, mis wallimisse jures sün-nib, tulles üht isse protokolli üllespanna, kus kõikide nimmed, kes wallisid, ja kõikide nimmed, kedda walliti, kirjas seisawad. Sest protokol-list wõetakse teist kirja ja sedda wiakse mõisa-politsei läbbi üllewataja kohtu kätte, kui wal-litud meeste kinnitamist sealt minnakse palluma.

§ 16.

Kui koggukonnas esimest korda mehhi wal-litakse, tulles Tallinna-maal kõik koggukonna ammet-mehhi (ka koggukonna-kohtu liikmid), — Riä- ja Kura-maal koggukonna tallitajat ja ab-bimehhi (eestseisjaid) ja peale sedda kõikides kolmes kubbermangus weel wõllimehhi wallida. Agga Riä- ja Kura-maal polle tarwis koggu-konna- (walla-) kohtu liikmid ueste wallida, enne kui nende ammeti-aastad, mis weel jook-sewad, täis sawad. Agga kui neis kahhes kub-bermangus luggu nõnda on, et monni koggu-(walla-) kohtu lige koggukonna tallitajaks saab wallitud, siis tulles temma assemele teine kog-gukonna-kohtu liikmeks wallida.

§ 17.

Kui esimest korda muist wõllimehhi peab wälja astuma, et usi assemele saaks wallitud (makogguks. sead. § 9), siis tulles koggukonna tallitaja juhhatamisse al ja sedda möda, kuida heidetud liist näitab, sedda järge kinnitada, mis järrel wõllimehhed jäu-kaupa wäljaastuwad, ja sest asjast kõik mis tarwis näitab, ühte isse protokolli üllespanna.

Agga tallitajatele neist koggukondadest, kus wõllimeeste summa-luggu, olgo se kohtu poolt määratud eht kohhe seadusses kinnitatud, ei

anna jaggada kolme ühhe surusse jäggusse, peab üllewataja-kohhus wibimata kästu andma, mittu wollimeest igga aasta ueste tulleb seada, — ni pea, kui tallurahwa-asjade komisjion (ehk seadusse-kohhus) makoggukonna-seadusse § 9, 2te lissa järrel selle asja ülle otsust teinud ja kindral-kubberneer sedda kinnitanud.

§ 18.

Agga tagga järrel, kui seatud korra pärrast, ehk ka sellepärrast, et mõnni mees ammetist lahkunud, tarwis lähhäb, wollimehhi (makogguk.-seadus § 9), koggukonna ammetmehhi (wata sealsammas § 8) ja sadikuid ilma-madeta meeste likidest (selsammas § 6) wallida, siis tulleb sedda tehha selsammal aastal, millal meeste ammeti-aeg otsa lõppeb, ehk millal wollimehhi tulleb wahhetada, ehk millal fegi ammetist lahkus, Oktobri ehk Nowembri-k. sees tallitaja omma seadmist möda ja temma juhhatamisse al (makogguk.-seadus § 8 ja § 20, täht a). Siiski wõttawad wallitud mehhed ifka wast järreltulleswa ue aasta hakkatusses, kui nad jo kinnitatud on ja ammeti wannet wandunud, omma ammeti-tallitust kätte.

Seddamöda peawad ka kõik koggukonna-rehtnugid eddespidi igga aasta 31te Detsembri-k. päwaga lõppetatud sama ja peab nende ülle järreltulleswa aasta 6 esimesse näddala sees seatud wisil arru antama (makogguk.-seadus § 11, täht h); mis isse protokollikirja panna ja koggukonna protokollinöörmatusse kirjutada tulleb.

IV.

Kuida ued koggukonna-wallitsejad ammetisse seatakse ja ammeti-tallitust kätte wõttawad; ja koggukonna-majast.

§ 19.

Kui wollimehhed on wallitud ja kui tallitaja ja koggukonna abbimehhed on üllewataja-kohtu poolt kinnitatud, siis se kohhus panneb wollimehhi ja pärrast sedda, kui koggukonna ammetmehhed on wandunud (makogguk.-sead. § 27), ka neid ammetisse ja annab ammetmeeste kätte nende ammeti-märki (makogguk.-seadus § 31). Selle järrel peab wollimeeste koggu wibimata koggukonna-kirjutajat ammetisse seadma ja selle jures makogguk.-seadust

§ 26, kus kolmas tüf sest asjast rägib, hõlega tähhele pannema.

§ 20.

Ammeti-märki (makogguk.-seadus § 31) sadab kindral-kubberneer ni mittu, kui tarwis lähhäb üllewataja-kohtu kätte ja annab ühtlasse teada sedda hinda, mis koggukonnad nende märkide eest peawad maksma. Enne peab üllewataja-kohhus märki sealt wälja palluma.

§ 21.

Selle järrel tulleb Riia- ja Kura-maal koggukonna-rahha, magasi-wallitusust ja muud koggukonna-asju, mis siit sadik walla-kohtu al ollid, ue koggukonna wallitususse kätte anda; sedda tulleb ka tehha kõikide kirjadega, kellesse tännini walla-kohtu wallitususse- ja politsei-asjad üllespandi. Möisa-politsei peab seal jures ollema ja üllewatama, kui sedda kõik kätte antakse; agga kõik pannakse ülles isse protokoll, kellest teist kirja tehakse ja üllewataja-kohtu kätte sadetakse. Tallinna-maal peawad, kui koggukonna-kohtu liikmed on wallitud (wata selle juhatusse § 16) ja kui nemmad sanud kinnitatud ja wandunud ammeti-wannet (makogguk.-seadus § 27), kohhe koggukonna-kohtud asjutatud sama sedda möda, kuida makoggukonna-seadus § 25, lissas ütleb; ja sedda kohtu-seadust mis seal nimetatakse peab neile tallurahwa-asjade komisjioni (seadusse-kohtu) käest kindral-kubberneri kinnitussega antama.

§ 22.

Üllewataja-kohhus peab murret kandma, et koggukonnad, kus sedda enne ei olle, koggukonna-pitseri ja protokollinöör-ramatu (makogguk.-seadus § 13) omma kulluga sawad. Pitseril peab rahwa omma kele ümberkirjaks ehk pealkirjaks ollema koggukonna-nimmi: „N. N. koggukond“, ehk „N. N. kogguwald.“

§ 23.

Risuggustes koggukondades, kellel isse koggukonna maja ei olle, peab koggukonna-tallitaja, sedda möda kui wollimeeste-koggu arwab, koggukonna-wallitussele (makogguk.-seadus § 4) kas koggukonna-krundis parrajat tubba hürima ehk, kui möisa-wannemaga nõusse saab, möisas parrajat paika murretsema.

Kura-maal peab ka siis, kui mõisa-wannem nõus ei tahhaks olla, uel koggukonna-wallitusel ommeti õigus ollema, endist walla-(koggukonna-) kohtu tubba weel faks aastat prutida.

§ 24.

Et koggukonna-wallitus mõisa-korteriisse jääb ei lubbata ommeti kuskil kauemaks, kui kahheks aastaks. Selle ajaga peab eht koggukonna-maja ehitatud sama, eht koggukonna omma krundis wallitussele parrajat ja jada-wat kohta leitama.

V.

Ue koggukonna-wallitusse wahhe üllewatoja-kohtu ja politsei-kohtudega.

§ 25.

Koggukonna-tallitajad pannewad kōit ammeti-kirjad, mis üllewataja-kohtude kätte läh-häwad, otse rahwa omma teie ülles. Parrast, kui seadus jubba saab allustatud, sawad weel isse seadmisese wäljatullema ammeti-kirjade parrast ülleüldse, ja ka selleparrast, kuidas kreis-politsei-kohtu wahhet kirjade läbbi tulles toimetada.

VI.

Mõisa-politseist.

§ 26.

Kōit need, kelle käes mõisa politsei on, jäwad seddasamma lart ja seatud ammeti-wõimust prutima ni kauaks weel, kuni ued koggukonna-wallitsejad sanud wallitud, kinnitatud, ammetisse seatud ja kuni nemmad ka haikanud ammetid toimetama (wata sin ülle-mal § 9—22). Kui se on sündinud, siis üllewatajad-kohtud peawad sedda igga mõisa-politseisse ammeti-kirjade läbbi teada andma.

§ 27.

Kui nüüd kegi mõisa-wannem mõisa-politsei tallitust nõnda, kuidas se ues koggukonna-seadusesse kinnitatud on, ei tahha piddada, waid heidab sedda enuese pealt üsna ärra, agga ei anna sedda ka mitte kellegi politsei-abbilisse kätte, ja kui siis need politsei asjad, mis makoggukonna-seadusesse § 37, a, b, c, ja d tähtede al nimmetatakse, mõisa-krundiski tallitaja hoeks jäwad, siis peab sesamma mõisa-wannem tallitajale ja koggukonna kirjutajale ommast käest palka maksma. Se palgamaks arwatakse ülles sedda möda, kui suur se mõisa-krunt on, mis politsei-asjade polest siis koggukonna-krundi kõrwa jääb. Üllewataja-kohtus peab sedda maksu kinnitama, ja enne kui se sündinud, ei ka mõisa-wannem mitte mõisa-politsei tallitussest lahti lastud.

VII.

Kuida selle järrel wadetakse, et makoggukonna-seadus saab asfutatud.

§ 28.

Üllewatajad-kohtud peawad igga kuus selle üle, kuidas makoggukonna-seadusse asfutamine eddasi saab, tallurahwa asjade komisjonile teadust andma. Se komisjon annab omma poolt ka igga ku takka kindral-kubbernerile ülle kõige kubbermangu laiemat teadust.

§ 29.

Ommeti peab kolme kuga, se on 1867ma aasta 1te Januari-k. päwani, nus seadusse-kord iggal pool täieste asfutatud ollema; ja et se nõnda sünub, selle eest peawad üllewatajad-kohtud seadust möda (Ria-ma tallurahwa-seadus § 1120; Eestima tallur.-seadus § 1291; Kura-ma tallur.-seadus lissa IV, § 21) tallurahwa-asjade komisjonile wastama.

Munster. Selle „Juhhatusse, kuida makogukonna seadust asjutada“ § 6 lisaks.

Roggukonna nimme-juhhataja

NN mõisa (kirriku-mõisa n. t.) ülle, mis NN kreisis ja NN kihelkonnas, NN ma kubbermangus on.

I. Made-piddajad liikmed.

A. Parris-kohha piddajad.

1856 ma aasta rewi- sioni järrel.	Perre- kohha N. S.	Ümberkirju- tamise läbbi jure tulnud.	Roggukonna liikmeks ülles wõetud.	Kristi-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud	Mis üstu.	Miesuggust kohha peab.	Mis muidu tähhele panna.
XIII	20			Gans Kujil . .	1. Sept. 1820	Lutte- ruse.	NN perrekoh- t on temma parris.	Surri 5. April 1865.
				naene An . . .	20. Aug. 1824	ka.		Teisel mehel, wata C tähte.
				tüttar Marri .	1. Sept. 1848	ka.		On woormündri al; wata täht B.
XII	103	NN kirriku- mõisast üm- berkirjutud. 6. Juli-ku päwa aastast 1865 ümber- kirjutuse lehhega.		Jaani Pjew . .	5. Juul. 1812	Wenne.	NN perrekoh- t on temma parris.	Roggukonna-koh- tu lige aastast 18.. sadik.
				Mikael Keppi .	27. Marti. 1830	ka.	NN wab'at- koh- t on tem- ma parris.	Kaela-koh- tu al
				naene Schwia	8. Sept. 1835	Lutte- ruse.		
				poeg Peter . .	15. Jan. 1857	Wenne.		
				poeg Jürri . .	16. Sept. 1859	ka.		
			Ei 8. Juul 1864 kihel- konna-(kreis-) koh- tu ees ülleswõetud Kaliinna koddaniku õianõetega tüffis.	Pridik Rohrbach	27. Okt. 1820	Lutte- ruse	NN perrekoh- t on temma parris.	Ei ella roggukonna frundis.

Alla panned walla-(roggukonna)-kohhus (Talliinna-maal tallitaja, eestseisjad) ja mõisa-politsei omma nimmed.

B. Kohha-rentnikud.

1866ma aasta renni- kendi järrel.	Perre- kohha Nr.	Suggu- selti Nr.	Ümberkirju- tamiise läbbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis usu.	Mis sugust kohha peab.	Mis muidu tähete panna.
XI	35				Räeper Niidlik	5. April 1829	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rent- nik.	Kogukonna-kohhus mõistnud 5. Nowem- bril 18.. et ta üks aasta täie koggu nõu- piddamiise jures omma sõnna ei pea ütleva.
					naene Lisu . .	27. Okt. 1834	ka.		
					poeg Räsper . .	17. Sept. 1854	ka.		
					tütar Ewa . .	5. Jan. 1856	ka.		
XIII	20				Adu Kusik . .	16. Now. 1844	Lutte- ruuse.	NN wabbat- kohha rent- nik (wata üllemal A sugguselti number 20)	On kogukonna abbi- mees aastast 18..
			Sali mõisast ümberkirjuta- tud; wata ümberkirju- tus-leht 4. Juni-ku pä- wal 1862.		Jakob Tannen- baum . . .	25. Tets. 1818	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rentnik.	On waja-ealiise perre- kohha-pärria Marri Kusiku wõõrmünder, wata üllemal täht A.
					naene Lena . .	4. Junil 1823	ka.		
					poeg Lawet . .	25. Aug. 1846	ka.		
					poeg Mihkel . .	20. Okt. 1847	ka.		
					poeg Paul . .	13. Jan. 1860	ka.		
				Sai 5. Au- gustil 1864 sihbelkonna- (kreis)-kohtu ees ülleswõe- tud mõisniku õigustega täkkis.	Aleksander von Müller . . .	7. Juli 1836	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rentnik.	
				Sai 17. Ja- nuaril 18.. sihbelkonna- (kreis)-kohtu ees ülleswõe- tud wõra-ma- mehhe õigus- tega täkkis.	Heinrich Rind- fleisch	15. April. 1834	Kalwi- ni.	NN perre- kohha rentnik.	

Ala pannud walla-(kogukonna)-kohhus (Tallinna-maal tallitaja, efs. isjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.

mal Oktobri-kuu päwal, aastal 1866.

II. Alma-madeto liikmed.

C. Mõisa sullased.

Suggu- felti num- ber rewiv- fioni järrel aastal 1858.	Ümberkirju- tamise läbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis uõtu.	Hantwerk ehk tõ-ammel.	Mis muudu tähhele panna.
31			Andres Kuõso- son naene Trinu . . poeg Jakob . . poeg Karel . . tüttar Lena . . Mart Weltmann naene An. Ku- siku leik (wata üllemal täht A)	4. Mai 1835 28. Aug. 1837 20. Now. 1857 5. Ietsem. 1858 27. Now. 1859 20. Aug. 1824	Lutte- ruõse. fa. fa. fa. fa. fa. Benne. Lutte- ruõse.	Mõisa kärner. Kutsar.	Ei ella kogukonna krundis. Rõndasammuti.

Wändra mõisast
ümberkirjuta-
tud; 5. Juli-ku
päwa aastast
18. ümberkir-
jutus- lehhega.

Alta pannewad walla-(kogukonna)-kohhus (Tallinna maal tallitaja, eesiseisjad) ja mõisa-politsei omma nimmed.
mal Oktobril 1866.

D. Perremeeste sullased.

1858ma aasta rewiv- fioni järrel.	Ümberkirju- tamise läbbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis uõtu.	Hantwärf ehk tõ-ammel.	Mis muudu tähhele panna.
LXX 113			Tõnnis Ennof naene Eisu . . poeg Peter . . tüttar Ewa . . Pridif Jürgen- sohn Ginrik Krants	7. Webr 1820 15. Juli 1824 25. April 1859 7. Now. 1860 25. Ietsf. 1847 25. April 1831	Lutte- ruõse. fa. fa. fa. Lutte- ruõse. W une.	NN perres sullaseks. NN perres sullaseks. NN perres sullaseks.	Kohtu poolt koggu- konna üllewatamise alla pandud. On ülleannetuma sak- sumise pärrast kolm forda politsei-nuhtlust sanud.

Sai 3 Ietsem-
bril 18. sibel
konna-(kreis-)
kohtu ees ülles-
wõetud Lemjati
linna eeladisti
õigustega tüttis.
Welmara mõ-
isast ümberkirju-
tatud; wata
ümberkirjutus-
leht 7. Mai-ku
päwa 18.

Alta pannewad walla-(kogukonna)-kohhus (Tallinna-maal tallitaja, eesiseisjad) ja mõisa-politsei omma nimmed.
mal Oktobril 1866.

E. Eriksed, kes omma käe peal, ilma maadeta ellawad.

Suggu- felti num- ber 1858 aasta rewisiooni järel.	Ümberkirju- tamise läbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Kristi-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis üstu.	Santwärf eht tö-ammet.	Mis muudu tähete panna.		
213	Heitali mõis- jast ümber- kirjutatud; wata ümber- kirjutus-leht 24. Juli-ku päwal 18.. Muia mõisast ümberkirju- tatud; wata ümberkirju- tus-leht 27. Juni-ku päwal 18.. Sai 6. Tet- sembri-ku pä- wal 18.. kih- helfonna- (kreis-)kohtu ees üleswõet- tud Tulumu- linna meista- nini õigus- tega tükkis.		Jaan Keppi . .	2. Martsil 1837	Lutte- russe.	On NN per- red rentniku käest jälle rendinud. (wata täht B).	On aastast 18.. mag- gasi üllawataja.		
			naene Kadrina	15. Juli 1839	ka.				
			poeg Hans . .	17. Mai 1859	ka.				
			poeg Peter . .	27. Jan 1862	ka.				
41					Käeper Nõmmi	25. Mai 1826	Lutte- russe.	On sep.	
					Mart Reio . .	25. Webr 1810	Lutte- russe.	On kõrtsmik NN kõrtsis.	
					naene Tiu . .	30. Jan. 1815	ka.		
					poeg Hinrik . .	8. April 1846	ka.		
					poeg Abu . . .	18. Mai 1848	ka.		
					tüttar Eisu . .	25. Sept. 1849	ka.		
					tüttar Marri .	4. Jan. 1852	ka.		
					Hans Kalnin .	25. Juni 1835	Wenne.	On kangur	Saab waeste-armu.
					naene Esibe . .	17. Jan. 1839	ka.		
			tüttar Marri .	1. Jan. 1860	ka.				
			tüttar Au . . .	2. Juni 1862	ka.				
			Daniel Meier .	5. Juni 1837	Juda- usku.	On poe- saupmees.			

Alla pannewad wassa-(kogukonna-)kohhus (Tallinna-maal tallitaja, eestseisjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.
ma 1 Oktobril 1866.

K ä s s u d,

nende asjade pärrast, mis Baltia-merre kubbermangude makoggu-
kondades rahwa heaks ja kasuks seatud.

A. Wilja-hoidmise maggafitefi.

§ 1.

Iggaühhel makoggukonnal peab kõige wäh-
hemast üks maggafi-aida hone ollema aina selle
tarwis, et seal sedda wilja hoitakse, mis kog-
gukonna heaks on korjatud. Maggafi-ait peab
ni suur ollema, et käskudes seatud wilja-war-
randus (wata siin allamal § 2 ja lissia) senna
sisse mahhub; ja se tulleb nenda ehitada, et
tulle wasta peab, ja nisuguse kohta, kus tulle
kartust ep olle. Sellepärrast ei olle enam
lubba, kus usi maggafi-honid tarwis lähhäb,
neid puust ja nisuguse fattufega, mis tuld
kardab, illesehitada.

Lissa. Kura-ma kubbermangus, kus mag-
gafi-honed ennamiste mõisa-wannema käest au-
takse, peab se mõisa-wannem, kes endist mag-
gafi-honet ennam koggukonna kätte ei tahha
jätta, ue hone tarwis ühhe ehitus-platsi ja
ni palju ehitus-puud andma, kui senna pu-
wärgi jure tarwis lähhäb.

§ 2.

Maggafi wilja-arru on siis täis, kui ni
palju wilja on sisse pandud, et üks tsetwert
talw-wilja ja pool tsetwertii sui-wilja tulleb
iggaühhe meesterahwa hingejauks wiimse re-
wisioni järrel ja ka iggaühhe liikme jauks,
kedda endise seisusse õigustega tüktis koggu-
konda ülleswõeti. (Wata makoggukonna sea-
dus § 1 ja lissia.)

Lissa 1. Kui maggafi wilja-warrandus
selle läbbi, et siit sadik maggafi-arru surem
olli, nüüd ille selle arru käib, mis sessinnat-
ses §-numbris seatakse, siis ei pea se willi,
mis ille arru on, mitte koggukonna liikmete'e
ärrajagatud sama, waid wollimeeste- koggu

peab käsku andma, et se saab ärramüdüd ja
lunnastud hind jääb siis koggukonna abbi-
rahhade külge.

Lissa 2. Kubberneer wõib seal, kus se
töeste näitab tarwis ollema, wollimeeste-koggu
otsust möda ja illewataja-kohtu (makogguk.-
sead. § 32) kirja peale, lubba anda, et üks
osja maggafi-wilja, agga mitte ennam kui
pool maggafi-wilja warrandusseft, saab ärra-
müdüd ja lunnastud hind ka koggukonna abbi-
rahhade jure pandud.

§ 3.

Seal koggukondades, kus maggafi-wilja
arru weel ei olle täis egga olle ka selle wõrra
rahha (wata § 2, lissia 2), seal peab igga
meesterahwa hinge-kohta rewisioni järrel ja
iggaühhe kohta, kes omma endise seisusse õi-
gustega tüktis koggukonna liikmeks on wastu
wõetud, igga aasta pool tsetwertik ruffid ehk
niisju ja pool karnits sui-wilja maggafitse
maksitud sama, kurni maggafi-wilja warrandus
täie seatud arru peale (§ 2) sanud.

§ 4.

Kes koggukonnast wäljamines temma liik-
meks ennam ei jä, sellet ei olle õigus mag-
gafi-wiljast ei kõige-wähemat osfagi ommale
pärrida. — Agga siis, kui wallad koggukon-
naks ühte seatakse (makogguk.-seadus § 2),
saab ka sedda möda nende waldade-maggafi-
willi kokku pandud.

Ommeti selle kässu läbbi sedda ei kelata,
et ühhes ja sessammas koggukonnas laks ehk
ennam maggafi-honet on; siin kiinitatakse
agga sedda, et wilja warrandusfed kõifide
maggafite sees peawad kokku seatud koggukonna
pärrast illepea ollema.

§ 5.

Kui nüüd § 4 möda kofkuseatud koggukonna willi kōik ühte maggafisje kofku pannalje ja kui siis luggu nõnda on, et kōik kofku pandud willi sedda arru tās ei te, mis koggukonna hingete järrel üllepea seal peaks ollema, siis peawad need wallad, sedda kofkuseati, igga aasta wilja siisematsma, kuni maggafis tās wilja-arru sees on. Agga siis tulleb ka arwata, palju iggaühhel wallal enne kofku seadmist olli rewifioni hingefid ja palju olli wilja maggafis; sest ni palju kui enne kofkuseadmist walla omma maggafi-arrust ärrapudus, ni palju agga peab igga wald pärrastfi sur: kogguwalla (koggukonna) maggafi külge wilja jure matsma.

Selle seaduse järrel ei olle neil waldadel, kellel siis jubba maggafi-arru tās olli, kui neid kogguwallaks eht koggukonnaks kofku seati, mitte ennam tarwis, kofkupandud maggafisje wilja jure matsa.

§ 6.

Kes koggukondade maggafi-aitadest wilja laenuks wõtnud, selle ennese käest pärrastatje selle wilja tasumist; agga kui temma isje kogguniste ei jõua tasjuda, siis peab kōik koggukond sedda teggema. Sesi kōik koggukond ühheskoos wastab selle eest, et nimmetud laenu-willu ja ka aastafed wilja-matsud sawad maggafisje tasjutud. Agga koggukond ühheskoos ei wasta mitte mu, kui agga kahhe wiimse aasta maggafi wōlgade eest. Maggafi wōlgade eest, mis pittemast ajast korjatud, peawad, kui wōlgafed isje kogguniste ei jõua matsa, need koggukonna ammet-mehhed, kes neid wōlgu jättnud siise ajamata, omma warraga seisma. Wollimeeste koggu, kui temmast siid leitakse, et ta selge holetusfega maggafi-wilja laenuks annud, — ja ka üllewataja kohhus, kui ie mitte järrel ei wata, et maggafi seadust diete ülletpetakse, — peawad nõnda, kui seadus on, selle eest wastama.

§ 7.

Wollimeeste-koggu wōib maggafi-aidast wilja laenuks wälja lubbada, agga peab siis need kāsjud tähhele pannema, mis siin järrel tullewad:

a) Laenu-wilja seemne ja söma tarwis peab agga neile koggukonna-liikmetele antama, kellel sedda löeste tarwis lähhab; ja mitte ennam, kui just tarwis on; ja mitte muido, kui

selle laubaga, et nemmad selle laenu eest peawad kāsju (intressid) matsma. Kui suur se kāsju peab ollema, sedda fiinntab wollimeeste-koggu, agga peale 6 % (tuus protjenti saa pealt) se ei tohhi olla.

b) Maggafist tulleb siis agga wilja wäljanda, kui wollimeeste-koggu selle ülle otjust teinud ja nimmetanud, kellele ja kui palju tulleb laenuks anda. Koggukonna tallitaja ja abbimehed peawad täieste sedda otjust möda teggema.

c) Sedda wilja, mis fegi maggafist laenuud, peab ta esimesse leikusse järrel ärratassuma; siis agga, kui se kogguni wõimatik ei näita ollema, wōib se wōlg teise järrel tullewa leikuseni tassumata jada.

d) Kui koggukonna wallitus lubba annab, enne nimmetud tarwitusfeks wilja ärralaenata, siis peab ta ommeti tähhele pannema, et kolm werandiku maggafi-wilja warandusfest peab terve ja putumata seisma. Kui ennam wilja tähhetatje maggafist anda, siis peab koggukonna wollimeeste-koggu selle tarwis üllewataja-kohtu käest isjeärranis lubba palluma.

§ 8.

Üllewatajad-kohitud peawad igga aasta pärrast leikusi maggafi aidad läbbi watama, hōlega tähhele pannes, kas maggafi-seadused on täieste ülletpetud.

Maggafi-wallitsejad on: koggukonna-tallitaja eht koggukonna-abbimehed ja isjeärranis weel maggafi-mehhed. Nende wahhe on seadust möda se: Maggafi-mehhed wōttawad maggafi-wilja wastu ja annawad sedda wälja tallitaja eht abbimeeste kāsju möda, kellele ka üles annawad, et kāsju on täidetud. Maggafi-mehhed wastawad selle eest agga, et maggafi-willu tās tulleb ja et se uks hea willu on; — tallitaja eht abbimehed wastawad selle eest, et maggafi-wiljaga sedda tehakse, mis wollimeeste-koggu arwab ja fiinntab.

§ 9.

Koggukonna-tallitaja ja abbimehed, nõndasamoti ka maggafi-mehhed tewad igga aasta wollimeeste-koggule sest arru, kuida nad maggafi wallitfenud. — Makoggukonna-seadusfe § 43 möda jääb se weel Tallurahwa-asjade kommisjoni-de (seadusfe-kohitud) holetis, üllewataja-kohitule ja koggukonna-wallitussele kōik tarwilisjed juhatusfed ja kāsjud anda selle

ülle: mis seadus maggasi-lahitõggemise jures peab ollema; kuidas wahhete wahhel maggaasi-wilja wahhetada; kuidas sedda läbbi mõeta; kuidas maggasi-wõllad ja aastased maksud aja-da; kuidas maggasi-kirjad ja rehknungid walmistada; kuidas maggasi arru-kirjad üllewatataja-kohtu kätte wia ja kuidas weel muud toimetada, mis maggasi-wallitusseesse putud.

II. Koggu-konna-kassadesest ehk lae-gastesest.

§ 10.

Igga koggu-konnal on omma kassa (laegas); selle sees seisab se warra, mis kõige koggu-konna pärralt on, kas selge rahha, ehk rahha-paberid ehk wõlla-kirjad.

Lisä 1. Koggu-konna abbi-rahha (wata § 2, lisä 1 ja 2) ja Ria- ja Tallinna-ma waeste-laekad (Ria-ma tallurahwa-seadus aastast 1860, § 540; Eesti-ma tallur.-seadus aastast 1856, § 608) seisawad kui isse jaud koggu-konna-kassa (laeka) kullas ja nende wallitus ja üllewatamine on üks ja sesamma.

Lisä 2. Kui kohtu kassu peale wallad koggu-konnaks kokku seatakse (makoggu-k.-seadus § 2), seal se jääb esste waldade omma holeks, omma leppimisist möda arwata, kuidas ja mis kaubaga walla-laekad ühheks koggu-konna-kassaks (laekaks) peawad kokku pandud sama. Kui nemmad isfeteskis leppides korda ei ja, siis teeb üllewatataja-kohtus neile sedda möda, kuidas igga kord tarwis näitab, omma poolt otsust.

§ 11.

Koggu-konna-kassa (laeka) külge langewad ja selle pärralt on:

a) Pärrandussed, kus polle leida, kes seadusse järrel nende pärria olleks.

b) Kõik trahwi-rahhad, mis seadus ei kassu majale maksta.

c) Kõik warra, mis legi enne furma omma wiimise seadusse läbbi koggu-konnale jättab.

d) Need maksud, mis passide ja üllespiddamise seddelite esst wõetakse, nagu 9^{mal} Juliku p. 1863 kõigefõrgemalt kinnitatud passi-seadus õppetab.

e) Üllepea weel kõik mu warra, mis koggu-konna ommaks saab.

§ 12.

Tallitaja ja abbimehhed wallitussewad koggu-konna kassa (laeka) ülle nõnda, kuidas wallimeeste-koggu otsused juhhatawad; nemmad tewad igga aasta kassa-wallitussest wallimeeste-koggule arru ja wastawad kõige kahju esst, mis nemmad melega ehk holetusse läbbi kassale teinud. Peale sedda saab koggu-konna kassa igga aasta üllewatataja-kohtu poolt läbbi katjutud (makoggu-k.-seadus § 32.)

§ 13.

Koggu-konna kassa (laegas) saab kindlas paigas lahhe luffu tagga petud. Wõtmed seisawad teine tallitaja ja teine ühhe koggu-konna abbimehhe käes. Rahha-warra, mis kassas (laekas) hoitakse, tulleb panna intressid kandma; sellepärrast sedda kas antakse rigi- ehk mu rent-kassadesse ja tulleb siis nende pilletid ifta koggu-konna nimme peale üllespanna, — ehk ostetakse sellega tronu-wekslid ehk omma ma kredit-kassa paberid, mis aasta peale kassu kannawad.

§ 14.

Koggu-konna kassa (laegas) prugitakse koggu-konna tarwitusseks ehk ka sets, et koggu-konna liikmete, kel abbi tarwis, rahha laenatakse. Misugguse laenu jures jääb wallimeeste-koggule mõista, kas tulleb intressid maksia wõi mitte. Igga kui wäljaandmiste jure kassa intressides ei pisa, waid peab pea-kapitalist ka middagi wõetama; ja nõndasammuti kui kassa (laeka) peale tahhetakse wõlgu tehha — siis peab peale wallimeeste-koggu lubbamisist ka weel üllewatataja-kohtu käest lubba küsistama. On sealt lubba antud, üht rahha-summa ärraprükida, siis polle pärrast, kui sedda tarwitust möda wäljaantakse, muud eunam tarwis, kui kassu wallimeeste-koggu poolt.

§ 15.

Makoggu-konna seadusse § 43 möda jääb se weel tallurahwa-asjade komisõionide holeks, üllewatataja-kohtule ja koggu-konna wallitussele kõik tarwilised juhatussed ja kassud anda selle ülle, kuidas koggu-konna-kassa (laeka) kirjad ja rehknungid walmistada ja kuidas muud toimetada, mis selle kassa wallitusseesse putud.

C. Kuida waeste ja haigete eest hoolt kanda, ja kuida holetumaid koggu-konna liikmid töle fundida.

§ 16.

Igga koggu-konna kohhus on, hoolt kanda waeste laste, leitud laste, waja-ealiste laste eest, kes weel ei suda tööd teha, ja ka kõikide omma liikmete eest, kes wannusse ehk haigusse pärast isse ei wõi omma pead toita ja kellel polle wannematte egga laste polest nisuggu-suggu-lasfi, kelle kohhus ja kellel jõudu on, neid toita. Nõndasammuti peab koggu-kond omma haigete eest, kes waesed on, murret piddama, et sawad üllespiddamist ja arstimist. Wimaks on koggu-konna kohhus, nende liikmete eest hoolt kanda, kes rummalad peast, ja neile paika murretseda, kus nende järrel walwatakse. Koggu-konnal on õigus, kui se ülle temma jõu on, üllewataja-kohtu läbbi kubberneri käest ot-sust palluda, kas need rummalad koggu-konna-liikmed saaksid, maksu eest ehk ilma maksuta, Pri-hospitalisse wõetud.

Pisja. Rekruti-naestele, kes waesed, ja waja-ealiste wõimatamate rekruti-lastele tulleb koggu-konna poolt peale korterit ja abju-lütti weel kõigewähemast igga rekruti-naesele ku peale 7 karnitsat ruffid ja igga lapsese ku peale pool karnitsat ruffid anda. Peale sedda peab koggu-konna-politse'i selle eest hoolt kand-ma, et rekruti-lapsi ilma maksuta koggu-konna-koli wõetakse ja et nende emmadele nende so-wimist möda ausad käemehhed seatakse.

§ 17.

Koggu-konna-politse'i panneb igga aasta neid waesid ja haigid koggu-konna-liikmid kirja, kel-lel abbi tarwis on, ja nimmetab seal sedda möda, kuida nende luggu näitab ollema, palju abbi iggaühhel tulleks anda. Sedda waeste-kirja antakse siis wollimeeste koggu-le läbbi-wadata ja kinnitada. Agga kui pärast tah-hetakse abbi-andisi teistwisi jaggada, kui waeste-kirjas kinnitatud on, siis tulleb selle tarwis iggaord wollimeeste-koggu käest isseär-ranis lubba palluda.

§ 18.

Need asjad, mis siin kästudes § 16 koggu-konnale peale pannakse, tarwitawad mõnda kullu. Selle kullu jure prugitakse kõigeenna-miste need rahhad, mis siin nimmetatakse: waeste-laeka rahhad, kus neid on; nende made kassu, mis koggu-kond selle tarwis ost-nust ehk rendinud; kõik, mis heast süddamest waeste heaks antakse; need kassud, mis laenu-wilja pealt maggastise korjatakse (wata § 7, täht a); need annid, mis wollimeeste-koggu-kond selle tarwis nimmetatud mehhed igga aasta pühhapäwal enne Mikkli-päwa (29. Septembri-ku p.) ülle koggu-konna korjawad; wimaks se kõik, mis koggu-konna-kassast (laekast) isseär-ranis selle tarwis antakse.

§ 19.

Kõik koggu-konna-liikmed, kes kül jõuawad tööd teha, agga ommeti mitmel korral kog-gu-konna käest piddid armu sama, nõndasam-muti need, kes kahhe aasta sees ei olle täit-nud, mis koggu-konna-liikmete kohhus on, sawad koggu-konna-politse'i sundimisse alla pandud.

Koggu-konna-politse'i annab neid koggu-konna-kohtu holeks ja se panneb neid omma nõu ja ot-sust möda kas mõnneks ajaks tenima, ehk ka koggu-konnas wõi majal kronu- ehk koggu-konna-tööd teggema, et tö palgaga need mak-sud, mis nad wõlgu jätnud, saaksid ärra-tasjutud.

D. Mis tulleb teha tullekahjude ja metsapõllemiste jures, külgehakkawa többe ja lojuste-haiguste jures ja ka siis, kui keddagi surnuks arwatakse, kes ei olle täieste surnud.

§ 20.

Kõik need lassungid, mis nisugguste asjade pärast igga ma tallurahwa-seadusses ülles-pandud on, jäwad omma wanna õiguse sisse sedda möda, kuida ne makoggu-konna-seadus-sega ühte sünniwad.